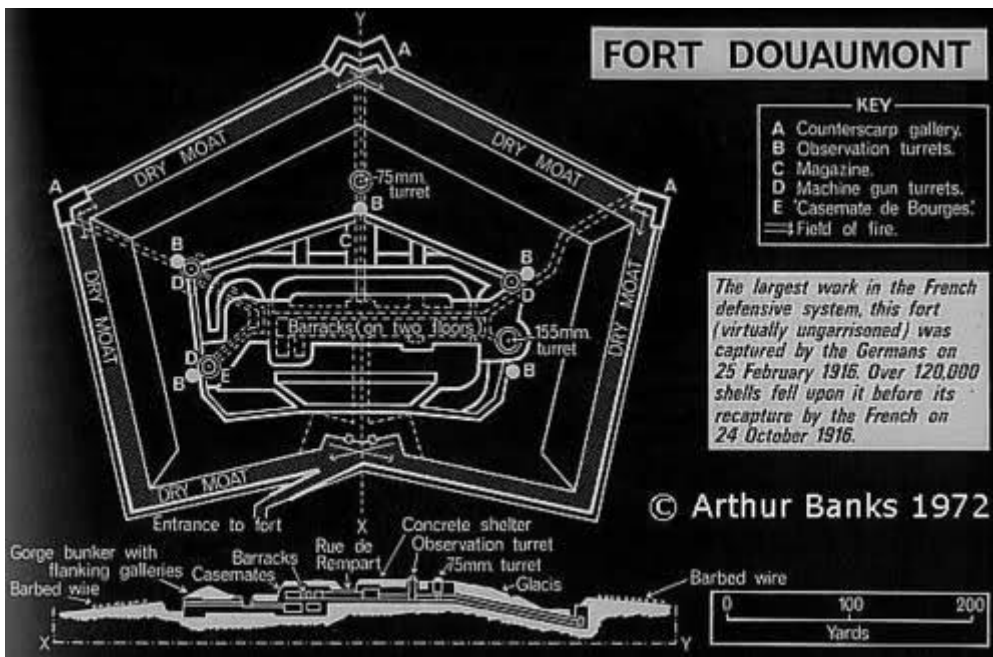

Duitsers in het Fort de Douaumont

© ECPA.fr

Plattegrond

van Fort de Douaumont

In de week voorafgaand aan de 8ste mei vertoeft onze dokter Hallauer al in het fort. De Brandenburgers moeten voortdurend schuilen voor de Franse artilleriebeschietingen. In het rapport van Hallauer, lees ik bijvoorbeeld, dat op 7 mei nog een grote chloorgasgranaat een luchtschacht van het fort binnendringt. Het gas verspreidt zich door de

keldergangen, en maakt de nodige gewonden. Hallauer organiseert de verzorging van de gewonden, laat snel zuurstofflessen aanrukken, en hij laat met spoed de ventilatieschacht weer openen om frisse lucht binnen te laten. Voor de Brandenburgers is het verblijf in het massieve Fort Douaumont dus niet echt veilig.

8 mei 1916

beschäftigt. Gegen 4.30 Uhr hörten wir panikartiges Sch
und Rennen in den Gängen. Beim Heraustreten hörte ich
Hilfeschreie und den angstvollen Ruf: "Die Schwarzen ko
-während ich in den Verbandsraum zurückeilte, um die Ma
zu wecken, entstanden kurz hintereinander 3 furchtbare
Detonationen. Sämtliche Lichter erloschen. Im ganzen Umk
hörte man ungeheueres Krachen und verspürte einen ganz
gewaltigen Luftdruck, der unsere Räume furchtbar erbebe
liess, weit stärker, als es bisher bei dem Aufschlagen v
Volltreffern zu geschehen pflegte.

Die Insassen der Kasematte, in der ich mich be
ich selbst, zum Teil gegen die Wand geschleud
etwas betäubt, ohne irgend Schaden zu nehmen.
Ich hatte zunächst den Eindruck, dass Granate
Kalibers das Fort in unmittelbarer Nähe unse

Stabsarzt Dr. B

Tegen half vijf in de ochtend van de 8ste, juist als Hallauer eindelijk klaar denkt te zijn met zijn organisatie van de hulpverlening aan de chloorgasslachtoffers en zijn spoedeisende operaties, hoort hij paniekerig geschreeuw en geroep in de gangen. Als hij de verbandruimte verlaat, hoort Hallauer geroep om hulp en alsmaar de angstaanjagende kreet: "Die Schwarzen kommen!". Hij rent terug naar de verbandruimte om de mannen te wekken, als hij kort achter elkaar "3 furchtbare Explosionen" (***) hoort. Hallauer hoort het fort en zijn gewelven in al zijn voegen kraken en schudden. Hij voelt een geweldige luchtdruk golf, die de ruimtes en de gangen van het fort doen beven. De drukgolf slingert iedereen, die in het fort aanwezig is, met kracht tegen de wanden. Deze explosies zijn veel sterker, zo schrijft Hallauer, dan de inslagen van normale artillerieschietingen, die men ondertussen wel gewend is in het fort. Als hij weer de gang in gaat, slaat hem een dikke wolk van rook en zwaveldamp tegemoet, en hoort hij een verschrikkelijk gejammer en geroep. Onmiddellijk gaat Hallauer weer terug naar de verbandruimte, en beveelt

de gasmaskers -, "soweit solche vorhanden waren", - op te zetten, de zuurstofflessen paraat te maken, en de ventilatoren harder te laten draaien. (***) De tegenover de verbandkamer liggende operatiekamer is geheel gevuld met gele rook, maar toch weten ziekendragers nog enige zojuist geopereerde patiënten in relatieve veiligheid te brengen in de toch ook zwaar beschadigde verbandruimte. Omdat de gangen vol staan met rook, is oriëntatie zo goed als onmogelijk geworden. Als Hallauer op de tast verder op zoek gaat in de gangen van het fort naar gewonden, valt het hem op dat, heel onheilspellend, het gejammer langzamerhand geheel verstomt.

Een "bijzonder" gas

Terwijl Hallauer de gewonden naar de verbandruimte laat transporteren, vult de lucht zich plotseling met een dichte gasnevel, die zwaar op de longen drukt. Ondanks de extra toevoer van verse lucht tast het gas meer en meer de luchtkwaliteit aan. De gasmaskers werken nog maar gebrekkig.

Als Hallauer even later weer aan de operatietafel staat om de gewonden te helpen, raakt hij ook zelf bedwelmd. Een Leutnant en een Feldwebel dragen hem via een luchtschacht naar buiten, alwaar Hallauer weer bij komt in een loopgraaf. Onmiddellijk daarna gaat Hallauer het fort weer binnen, waar hij in de kelder onder een grote tunnelboog met drie luchtschachten enige honderden jonge rekruten apathisch ziet rondhangen. De rekruten, die de afgelopen nacht ter aflossing zijn gearriveerd voor hun eerste inzet aan het front, hangen geschokt rond te midden van talloze doden, gewonden, "verdoofden, en enige geestelijk gestoorden". De gangen liggen vol puin en doden: "Arme, Beine, und Rumpfe lagen umher, dazwischen zetrümmertes Kriegsmaterial". (****) De druk van de explosies heeft op sommige plaatsen de lijken, "zoals door een geweerloop", door de gangen geperst en in vier lagen langs de muren op elkaar gestapeld. In een aantal slaapzalen treft Hallauer nog overlevenden aan, die verdoofd en slaperig zijn. Maar Hallauer kan lang niet overal meer komen. Vooral niet meer in de door puin geblokkeerde hoofdgang, die van oost naar west loopt, en waarvan Hallauer achteraf zal vaststellen, dat daar in de kelderruimte bij het magazijn de explosies hebben plaatsgevonden.

Bij het uitgraven van de gewonden uit het puin raken ook hier verschillende artsen en ziekenverzorgers bedwelmd door het gas en vinden 9 ziekendragers en een arts alsnog de dood.

Hulptroepen

Korte tijd later na de explosies stuurt Hallauer's Kompagnie-chef, Leutnant Cordt Von Brandis, van achter de linies manschappen van het Leib-Grenadier Regiment nr. 8 naar de dokter om hem bij te staan in de verzorging van de gewonden, het opruimen van de lijken en het puin, en om het fort verder te kunnen verdedigen. Deze mannen weten toch nog

120 gewonden te redden door hen kunstmatig te beademen of door hen naar de frisse buitenlucht te brengen. Omdat de meeste officieren gedood zijn, overlegt Hallauer zelf met een Leutnant van de Leib-Grenadiere, en laat hij uit voorzorg voor een mogelijke Franse stormaanval nog een eenheid van een Machine Gewehr Kompagnie vanuit hun loopgraaf "een zeer levendig vuur" openen op de Franse linies.

Hallauer's conclusies over de oorzaak

30 m nach Osten entfernt ist das gewölbte Dach des Kasemates eingestürzt, der Gang verschüttet und eine massiv treppe fortgerissen. In diesem Teil des Ganges haben etwa franz. 15 cm Granaten gestanden, von denen zur Zeit nur n
35 vorhanden sind. Grosse Granatsplitter lagen unmittelb
der Nähe herum. Deutsche Gasminen sind in dem Fort ebenf
vorhanden gewesen. Aufgrund meiner Beobachtungen und der
wordenen Berichte habe ich über den Verlauf der Katastr
gende Vorstellung: Zuerst Entzündung von Flammenwerferöl
scheinlich durch Umgehen mit Gaskochern; Brandwirkung; un
Rauch- u. Russentwicklung; Verbrennung einzelner Mannschaf
bei zahlreichen anderen Russchwärzungen des Gesichts, P
rufe: "Die Schwarzen kommen!!" Werfen von Handgranaten ge
vermeintlichen Schwarzen und dadurch Explosion von Gasmi
Granaten. **Stabsarzt Dr. B. Hallauer: "Bericht über die Explosiekatastrofe im Fort**

Twee dagen na de explosiecatastrofe concludeert Hallauer in zijn rapport dat de oorzaak van de reeks explosies ligt bij de soldaten, die waarschijnlijk stiekem vlammenwerperolie gebruikten om hun potjes op te koken. Zij deden dat in een gang, waar honderden Franse 15cm-granaten en Duitse gasmijnen lagen opgestapeld. Volgens Hallauer is hoogstwaarschijnlijk een van die kooktoestellen in brand geraakt, gepaard gaand met een grote rook- en roetontwikkeling. Vermoedelijk zijn hierbij meteen al een paar soldaten verbrand. Talrijke mannen hebben daarbij roet op hun gezicht gekregen. Die beroete gezichten veroorzaakten bij andere soldaten weer paniek: "De zwarten komen eraan!". Die angstige soldaten, vooral die jonge rekruten, dachten overvallen te worden door de als wreed bekend staande, Franse, koloniale troepen. Die soldaten begonnen in hun paniek in het wilde weg met handgranaten te smijten, die vervolgens de al aanwezige Franse granaten en de Duitse gasmijnen deden ontploffen, die weer een kettingreactie van voort kruptende explosies teweeg bracht.

Omdat de paniek al plaats vond nog voor het moment van de drie grote explosies, hielden sommige aanwezigen in het fort nog rekening met de ontsteking van een flinke, Franse, ondergrondse mijn. Maar twee dagen later twijfelt Hallauer in zijn rapport nog steeds aan deze versie, omdat er normaal gesproken op de detonatie van een mijn een stormaanval van de Fransen had moeten volgen. Hallauer vindt, dat de Duitsers in dit geval zo'n stormaanval nooit meer hadden kunnen weerstaan.

Dodenaantal en doodsoorzaak

Hallauer schat in zijn rapport, dat er 700 tot 800 doden zijn gevallen, waaronder een groot aantal officieren. Een preciezer getal durft de Stabsarzt niet te geven, omdat dit volgens hem door de enorme instortingen nooit meer vast te stellen zal zijn.

De dokter meldt als belangrijkste doodsoorzaak de luchtdruk, die het merendeel van de mannen onmiddellijk doodde. Sommigen zijn weer rondgeslingerd door de druk, en anderen, die in de directe nabijheid van de ontploffingshaard waren, zijn gedood door rondvallend puin en granaatscherven. Verder zijn er ook soldaten verbrand door felle steekvlammen, veroorzaakt door vlammenwerperolie. Heel veel soldaten zijn gestikt door rookvergiftiging of door het inademen van het "bijzondere" gifgas, dat Hallauer ondanks zijn lijkschouwingen niet bij naam kan definiëren. Een officier, die door het gas dreigde te stikken, heeft zichzelf met een revolvershot door het hoofd geschoten.

Kruitmagazijn; nu een herinneringskapel

Tegenwoordig weten wij, dat de reeks kleinere explosies de kruitkamer in de zuidwestelijke kant van het fort heeft bereikt, die vol met allerlei Franse en Duitse ammunitie lag, en weten wij dat daar die "3 furchtbare Explosionen" plaats hebben gevonden. Wie nu Fort Douaumont bezoekt, kan er nog een herinneringskapel vinden, waar achter een dichtgemetselde muur, in het voormalige kruitmagazijn, de menselijke overblijfselen zijn geborgen van 679 slachtoffers. Vermeldenswaard en opmerkelijk is, dat de Fransen nooit iets hebben gemerkt van die gruwelijke explosiecatastrofe en niets van de grote paniek, die er op volgde.

Hallauer in vergetelheid

Onze bron, Dr. Hallauer, die dit verslag voor Leutnant Von Brandis schreef, zou de Grote Oorlog nog overleven. Over hoe het de Stabsarzt verder zou vergaan in zijn leven, is niet veel bekend. Wij weten slechts, dat de vrouwenarts Hallauer aan het eind van de jaren dertig gevangen is gezet in een concentratiekamp van de Nazi's vanwege de botte reden dat hij een jood was. Op voorspraak van Hallauers voormalige Kompagnieschef, de oorlogsheld van Douaumont en later Freikorpsoffizier, Von Brandis, besluit Hitler toch maar de vrouwenarts vrij te laten en hem naar Zuid Amerika te laten vertrekken. Vlak voor zijn vertrek heeft Hallauer zijn eigen zorgvuldig bewaarde origineel van zijn rapport opnieuw aan Von Brandis gegeven. Meer is er helaas niet bekend over het levenslot van deze dappere, Duitse dokter, die vastberaden heeft opgetreden om de gruwelijke gevolgen van deze ramp te bestrijden, en die heeft getracht te redden wie er nog te redden viel.